

ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΜΙΚΡΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΔΥΟ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΦΡΕΝΕ

Γιούλη Χρονοπούλου

Μάρτιος 2019

Θεμελιακές αρχές της παιδαγωγικής Φρενέ

- Συνεργασία και πολιτειότητα
- Κοινωνική –συνεταιριστική οργάνωση της σχολικής ζωής
- Ελεύθερη έκφραση και επικοινωνία
- «Φυσική» μέθοδος μάθησης - έρευνα- πειραματικός ψηλαφισμός - σύνδεση συναισθήματος και νοημοσύνης
- Σύνδεση του σχολείου με την κοινότητα - κοινωνία – σχολείο ανοιχτό στη ζωή

Ελεύθερη έκφραση και επικοινωνία

- Σχολική εφημερίδα
- Μικρά βιβλία
- Εφημερίδα τοίχου
- Αλληλογραφία
- Κινηματογράφος
- ...
- Όχι απλώς μια σχολική άσκηση, αλλά έργα που έχουν νόημα.
- Οι μαθητές γράφουν για να διαβαστούν από πραγματικό κοινό.
- Κίνητρο για μάθηση

Τεχνικές ελεύθερης έκφρασης

Ελεύθερο
κείμενο

Ελεύθερο σχέδιο

Συνέντευξη

Ηχητική
δημιουργία

Σωματική
έκφραση

Δραματική
έκφραση

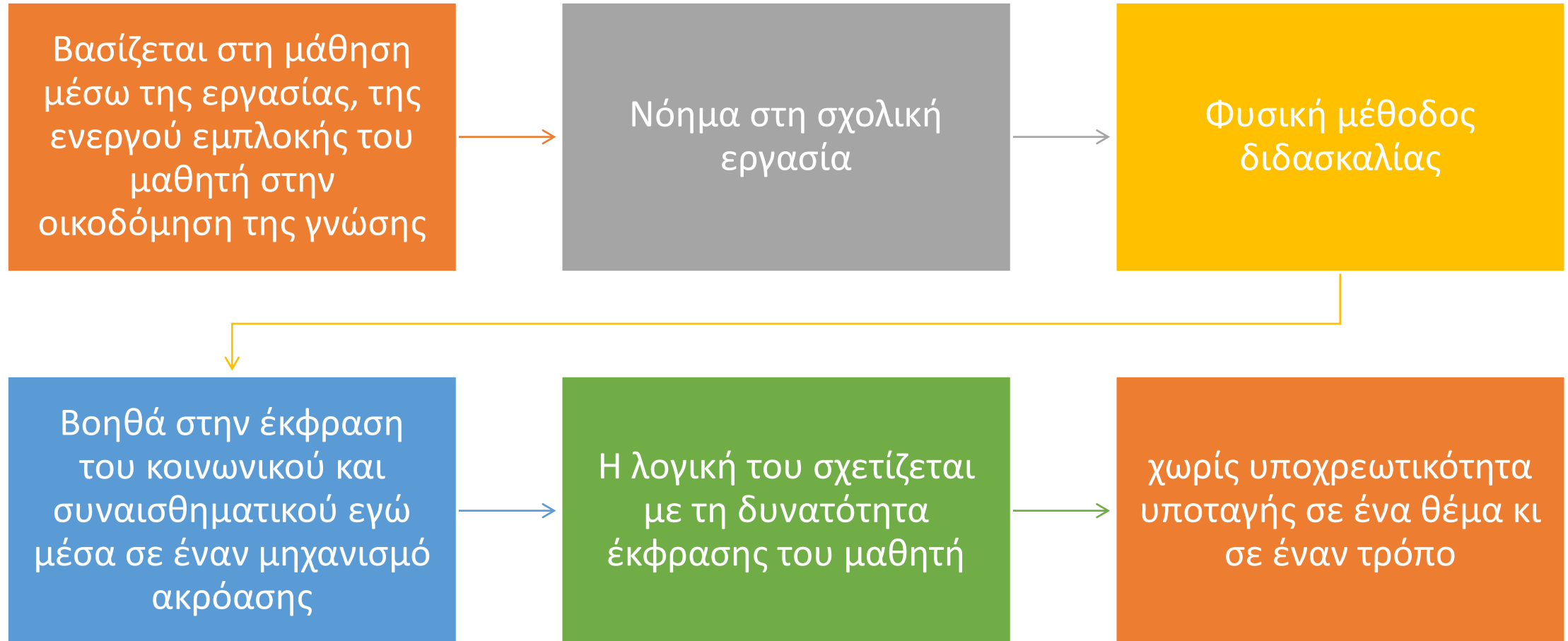
Οπτικοακουστική
δημιουργία

Χειρωνακτική και
τεχνική
δημιουργία

Μαθηματική ή
πληροφορική
δημιουργία

κλπ.

Το ελεύθερο κείμενο

Βασικοί στόχοι τεχνικής ελεύθερου κειμένου

Ελεύθερη
έκφραση των
παιδιών

Άσκηση στη
γραφή

Επαφή με τη
Λογοτεχνία

Πιο συγκεκριμένα

- Θεωρείται ότι το παιδιά φέρνει στην τάξη την αλήθεια του.
- Το παιδί εκφράζει τον εαυτό του & επιλέγει το είδος του κειμένου που του ταιριάζει: ποίημα, αφήγηση, επιστολή, διάλογο, δοκίμιο, κλπ.
- Πρόκειται για βιωματική προσέγγιση στη λογοτεχνία, βιωματική συνάντηση με κείμενα.
- Το παιδί βιώνει την ανθρώπινη ανάγκη που οδηγεί στη λογοτεχνική δημιουργία. Αντιλαμβάνεται το γιατί γράφονται τα κείμενα (π.χ. οντολογική διαδικασία για να μη χαθεί το ανθρώπινο ίχνος, αισθητική αναζήτηση, μια άλλη ματιά στον κόσμο, κλπ.).

Το αντίθετο (ή το αντίδοτο;) της Έκθεσης

- Γράφοντας μαθαίνεις να γράφεις.
- Γραπτή επικοινωνία με νόημα: γράφω κάτι για να αναγνωστεί (από τους άλλους) και διαβάζω αυτό που έχει γραφεί (από εκείνους).
- Είναι ένα εργαλείο εκμάθησης της γραφής.
- Είναι και ένα εργαλείο λόγου, φορέας «ζωντανού λόγου».
- Είναι και ένα διάβημα, μια φόρμα: *«ένα συγκεκριμένο παιδί αποφασίζει να γράψει ή να μην γράψει κινούμενο από την δική του θέληση. Κανείς δεν το πιέζει γι' αυτό».*

Ένας Τόπος Λόγου

- Είναι επίσης ένας Τόπος του λόγου, μια παρένθεση στο ωρολόγιο πρόγραμμα, όπου κάνουν την εμφάνισή τους συνήθως ο λόγος, σπανιότερα η σιωπή.
- Σε κάθε Τόπο λόγου υπάρχουν νόμοι:
- *Ό,τι λέγεται εδώ δεν βγαίνει δίχως την άδειά μας*
- *Δεν κοροϊδεύω*
- *Ακούω τον ομιλητή*
- *Ζητάω τον λόγο*

Αν δεν γράψουν;

- Μπορεί να μη γράψουν όλοι, αλλά κι αυτό έχει τη σημασία του.
- Το ελεύθερο κείμενο δεν μπορεί να είναι υποχρεωτικό.
- Έχει, πάντως, αποδειχθεί ότι σιγά σιγά κινητοποιούνται.
- Ένα ζωντανό περιβάλλον δημιουργεί ευκαιρίες να γράψουμε. Αν συμβαίνουν πράγματα μέσα στην τάξη, που είναι ανοιχτή στο περιβάλλον, το παιδί θα γράψει.
- Γενικά:
- προωθεί την έκφραση, την ανάγνωση, την επικοινωνία
- Αν εφαρμόζεται και από άλλους στο σχολείο, αυτό ενισχύεται (διαβάζοντας εφημερίδες άλλων τάξεων, ελεύθερα κείμενα που μας έστειλαν, μιλώντας γι' αυτά, απαντώντας στους συγγραφείς τους: αλληλογραφώντας)

Οι δύο εκδοχές του ελεύθερου κειμένου

Εντελώς ελεύθερο

Μέσα σε πλαίσιο –
με αφόρμηση

Η εκδοχή του εντελώς ελεύθερου

- Προσφέρεται κυρίως για την Πρωτοβάθμια (αλλά όχι μόνο), κυρίως λόγω χρόνου
- Παραμένει τρόπος εκμάθησης της γραφής και των τεχνικών της
- Οι φάσεις: Γραφή, Ανάγνωση, Επιλογή, Τελειοποίηση, Διάδοση
- Η υποδοχή και η επιλογή του κειμένου από την ομάδα αποτελούν μια πρώτη κοινωνικοποίηση αυτής της μοναδικής σκέψης, μια κοινωνικοποίηση που επαναλαμβάνεται και ενισχύεται από την διαδικασία βελτίωσης του κειμένου, την εκτύπωσή του και την διανομή του.
- Το ελεύθερο κείμενο είναι η αφετηρία μιας αληθινής πολιτιστικής παραγωγής.

Οι φάσεις

Γραφή

Ανάγνωση

Επιλογή

Τελειοποίηση

Διάδοση

Η διαδικασία

- Κάθε παιδί σε μια καθορισμένη από πριν ώρα (θεσμοθετημένος χρόνος) γράφει μια ιστορία αληθινή ή φανταστική ή ένα όνειρο ή οτιδήποτε θελήσει (εκ του μηδενός).
- Όποιο παιδί επιθυμεί, διαβάζει το κείμενό του.
- (Δυνατότητα για ταυτόχρονο σκισάρισμα/γραφικό ίχνος της ιστορίας από άλλο παιδί – ευχέρεια στην υπενθύμιση των ιστοριών)
- Ακολουθεί επιλογή ενός κειμένου
- Ερωτήσεις από συμμαθητές
- Ψηφοφορία
- Αξιοποίηση του επιλεγμένου κειμένου: αντιγραφή στον πίνακα, διόρθωση, ασκήσεις, π.χ. φράση-κλειδί, λέξη-κλειδί, ανάγνωση, γραμματική, λεξιλόγιο, ορθογραφία κλπ.
- Διάδοση κειμένου, π.χ. εφημερίδα, αλληλογραφία, εικονογράφηση, κλπ.

Η επιλογή

- Η επιλογή, όπως και η μη επιλογή, έχουν παιδαγωγική αξία, αλλά και κινδύνους.
- Προσοχή στη μαζική απόρριψη, να διαχειριστούμε τα: «ψήφοι μηδέν», «πάντοτε οι ίδιοι επιλέγονται», «ψηφίζουμε για το κείμενο, όχι για τον κολλητό μας», κλπ.
- Ο δάσκαλος ψηφίζει στο τέλος, διαθέτει δύο ψήφους – η μία στο όνομα των αναγνωστών.
- Ο τρόπος ψηφοφορίας καθορίζεται από την τάξη, ανάλογα και με την ηλικία ή το επίπεδο (ανάταση χεριών, με χαρτάκια, με βαθμό από το 1 στο 5, κλπ.)
- Ο δάσκαλος μάλλον μη κατευθυντικός, έχει το νου του να επισημάνει κάτι σημαντικό, να μην αφήσει ένα κείμενο δίχως ανταπόκριση.

Η συλλογική βελτίωση του κειμένου

- **Πρώτη φάση:** Το κείμενο γράφεται στον πίνακα, εντοπίζονται τα λάθη - «Ορθογραφική, συντακτική, γραμματική τουαλέτα» του κειμένου. Εμπλέκεται όλη η τάξη, ο καθένας βρίσκει ό,τι μπορεί.
- Δεν μετατρέπουμε τη στιγμή σε μάθημα γλώσσας - ανακόπτει τη δυναμική.
- **Δεύτερη φάση:** Βελτίωση του «στυλ», της έκφρασης. Αλλά, η φόρμα οφείλει να σέβεται τη σκέψη κι τις επιλογές του «συγγραφέα», που έχει την πρώτη και την τελευταία λέξη και υπογράφει το κείμενο.
- Αν η συλλογική βελτίωση δεν είναι τελεσφόρα, αντικαθίσταται από ένα γρήγορο χτένισμα (προφορικά με την ομάδα) ή από συνεργασία του μαθητή που έγραψε το κείμενο με τον δάσκαλο.

Η εκδοχή εντός πλαισίου

- Προσφέρεται για τη Δευτεροβάθμια (αλλά όχι μόνο)
- Δίνεται μια **αφόρμηση**, π.χ. με εικόνα, με ταινία, με μουσική, με επίσκεψη σε μουσείο ή σε έκθεση, με λογοτεχνικές αναγνώσεις, με εμπειρία κοινωνική (βγαίνουν έξω και παίρνουν ερέθισμα), κλπ.
- Στο πλαίσιο αυτό γράφονται τα κείμενα.
- Σε ποικίλα είδη: ημερολόγιο, επιστολή, ποίημα, πεζοτράγουδο, μικρό διήγημα, θεατρικός διάλογος, κείμενο γνώμης ή επιχειρηματολογίας, κλπ.
- Διαβάζονται δυνατά
- Αναφέρονται τα «**τολμήματα**» (ό,τι τόλμησε ο καθένας, όποιο βήμα πραγματοποίησε σ' αυτή τη διαδικασία)
- Αναγράφονται σε εφημερίδα τοίχου – Δέχονται σχολιασμό (και γραπτό)
- ή μεταφέρονται σε μικρά βιβλία
- ή αξιοποιούνται διαφορετικά, π.χ. στη σχολική εφημερίδα

Επίσης

- Να γίνεται σύνδεση των κειμένων με τη λογοτεχνία – να δίνονται παράλληλα κείμενα
- Συσχετισμοί, συνειρμοί ως προς το περιεχόμενο, το είδος, το ύφος
- Αιτιολόγηση αναλογίας, συζήτηση
- Γράφουμε με το ίδιο δικαίωμα με τους συγγραφείς, τους συναντούμε με τα δικά τους κείμενα
- Να αναγνωρίζονται από τα παιδιά οι συσχετισμοί με τα δικά τους κείμενα
- Να συζητάμε με τα παιδιά τα τολμήματα που κάνουν στα κείμενά τους
- Να σημειώνουν τα παιδιά τα τολμήματά τους, να κάνουν λίστες

Δυνατότητες
και για άλλη
αξιοποίηση

Δυνατότητα μέσα από τα κείμενα να διδάξουμε κάποιο φαινόμενο π.χ. στη Γλώσσα

Ένα εφαρμοσμένο παράδειγμα:

Από ελεύθερα κείμενα για τις διακοπές προέκυψε διδασκαλία τρόπων ανάπτυξης παραγράφου

Και στις δυο περιπτώσεις

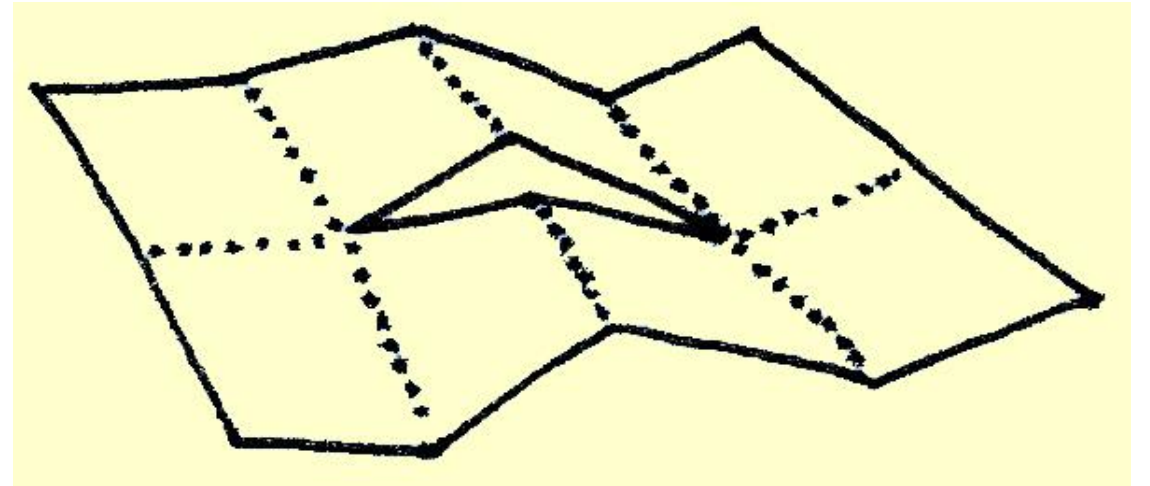
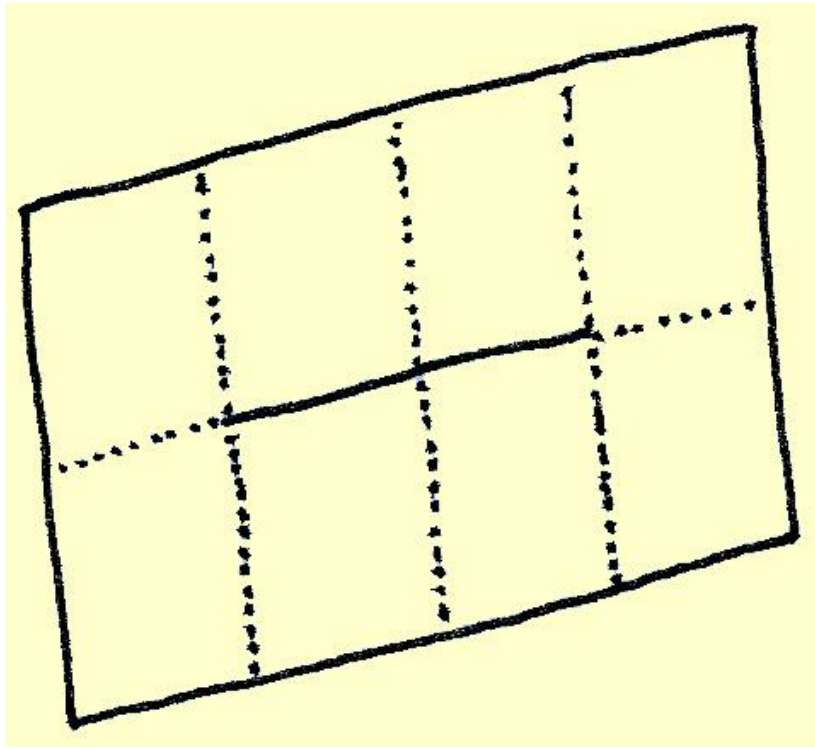
- Είναι μια στρατηγική για προσωπική γραφή, ικανή για έκφραση προσωπικών σκέψεων αυτόνομα και όχι μόνο κατ' εντολήν
- Μια εργασία για ρέουσα γραπτή γλώσσα σε διαφορετικούς τύπους κειμένων
- Εργασία και για σύνταξη, ορθογραφία, σημασιολογία
- Η ευχαρίστηση της γραφής για επικοινωνία, δημιουργία, έκφραση
- Η ευχαρίστηση να διαβάζεις παραγωγές άλλων
- Δεν θεωρείται το παν ο αυθορμητισμός ή η απόλυτη ελευθερία. Αλλά, μέσω αυτής της διαδικασίας οι εκπαιδευτικοί έχουν πρόσβαση σε πραγματικές αναφορές, στα ενδιαφέροντα των παιδιών, στις δυνατότητές τους.
- Έτσι, μπορούν να βελτιώσουν τα κίνητρα, τα μέσα οικοδόμησης μιας αυθεντικής κουλτούρας.

Τα μικρά βιβλία

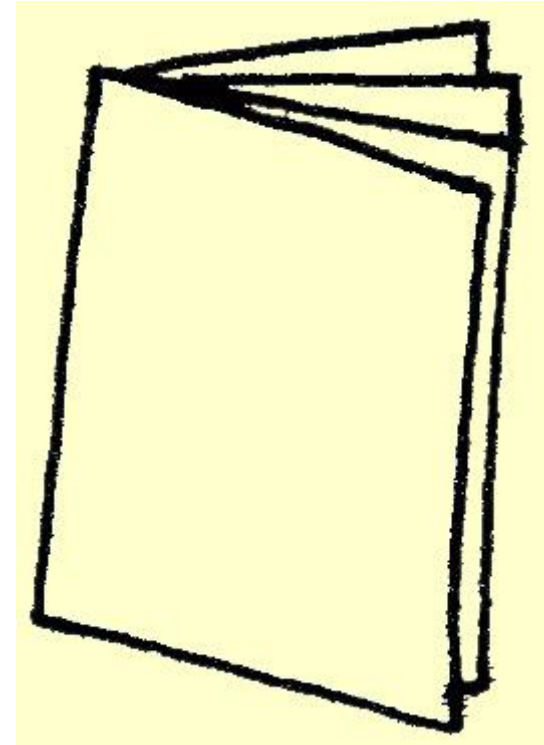
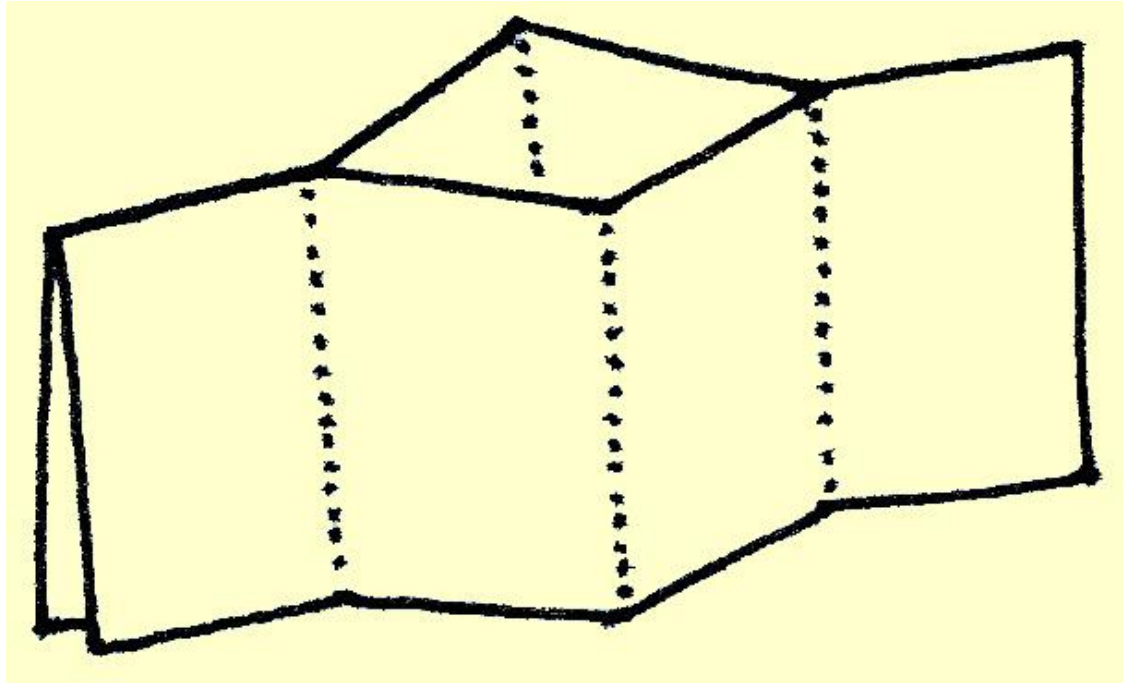

Τι είναι

- Με ένα απλό χαρτί A4 τα παιδιά παράγουν (και σε πολλά αντίτυπα) μικρά δσέλιδα βιβλιαράκια για να διαβαστούν από τους συμμαθητές τους, τις οικογένειές τους, τους φίλους τους και από άλλες ομάδες συνομήλικων άλλων τάξεων.
- Οι μαθητές αυτενεργούν, αλλά και συνεργάζονται για να δημιουργήσουν ένα έργο (που κανονικά απευθύνεται σε πραγματικό κοινό).
- Το «Μικρό Βιβλίο» είναι μια δημιουργική εργασία, κατά την οποία οι μαθητές αναπτύσσουν δεξιότητες (γνωστικές, κοινωνικές και επικοινωνιακές) με φυσικό και βιωματικό τρόπο
- *«Είναι ένα μαγικό μέσο για να κινητοποιήσουμε την ενέργεια των μαθητών»* (D. Sénore)
- Ιστοσελίδα Éditions Célestines
- <http://petitslivres.free.fr/techniques/petitlivreXP.pub>

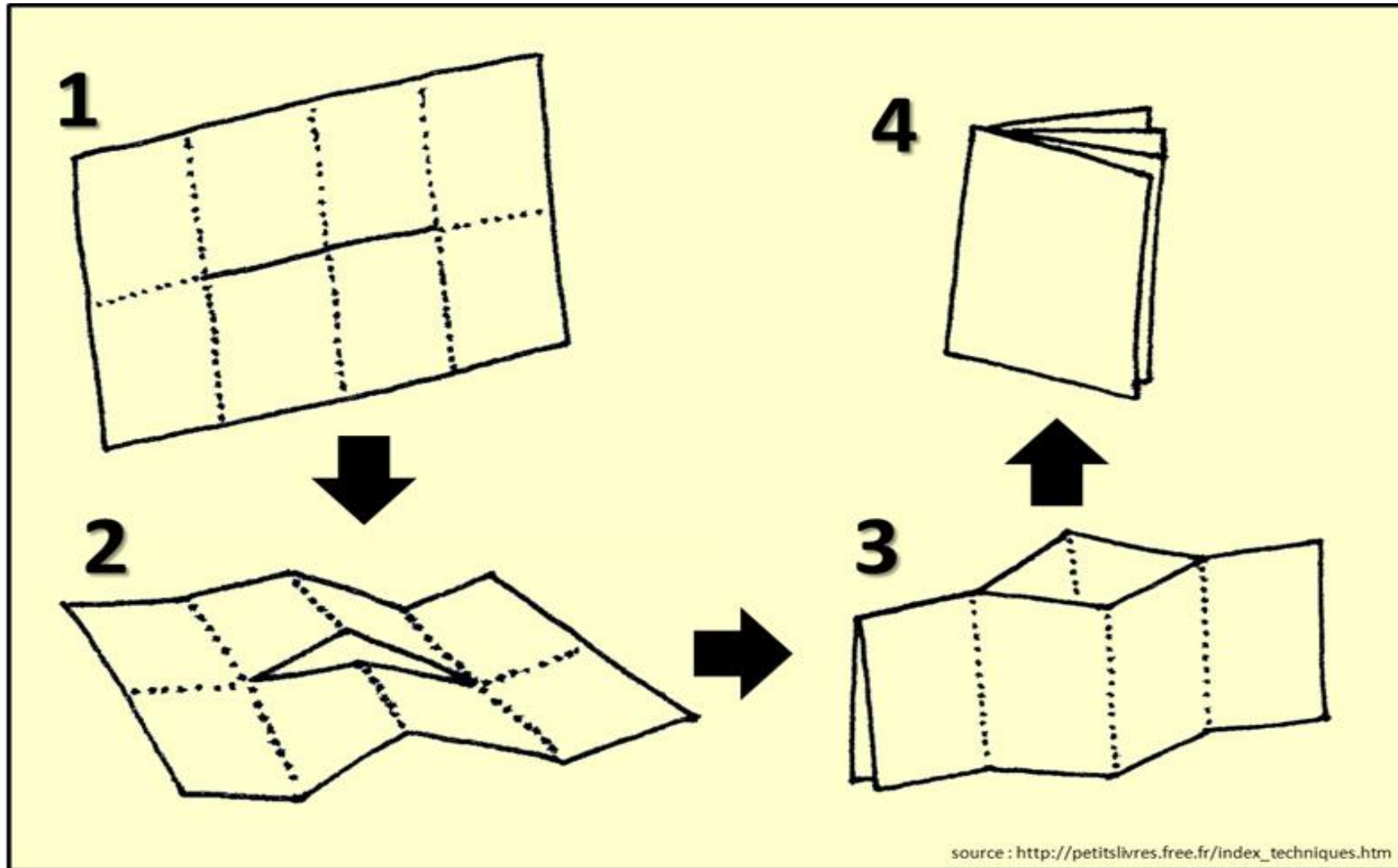

Η κατασκευή (Βήματα 1. 2.)

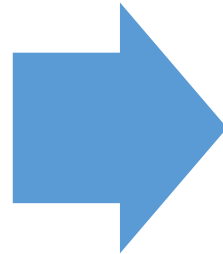
Η κατασκευή (Βήματα 3. 4.)

Η κατασκευή - Βήματα

Το ιστορικό

Η ιδέα ξεκίνησε το 2001 στο σχολείο Garcia Lorca de Vaulx-en-Velin (Rhône) όπου η δράση Petits livres (Μικρά βιβλία) απέσπασε το 2007 βραβείο εκπαιδευτικής καινοτομίας από την Ligue de l'enseignement της Γαλλίας.

Σπουδαία καινοτομία αποτέλεσε η δημιουργία της ιστοσελίδας <http://petitslivres.free.fr> και των ψηφιακών εκδόσεων «Éditions Célestines» (που ονομάζονται έτσι προς τιμήν του Σελεστέν Φρενέ, τις αρχές του οποίου υπηρετούν).

Σύμφωνα με τις αρχές του «Μοντέρνου Σχολείου», η δράση:

- προάγει τη μάθηση μέσω εμπειρίας (βιωματική μάθηση)
 - καλλιεργεί την ελεύθερη έκφραση των μαθητών
 - ενισχύει το πνεύμα συνεργασίας και το κίνητρο για μάθηση
- αναπτύσσει κριτικό πνεύμα στους μαθητές και δημοκρατικό κλίμα στην τάξη.

Βήματα εφαρμογής

- Συζήτηση για τη δράση, εκδήλωση ενδιαφέροντος από τους μαθητές
- Επιλογή των θεμάτων ατομικά και από ομάδες 2 ή 3 μαθητών
- Συνεργασία στις ομάδες για τη σύνταξη κειμένων και τη δημιουργία σχεδίων και εικονογράφησης
- (Πληκτρολόγηση των κειμένων στον υπολογιστή και σκανάρισμα των σχεδίων)
- Κατασκευή - Δημοσίευση των μικρών βιβλίων
- Ανάγνωση στην τάξη από τις ομάδες
- Ανταλλαγή των βιβλίων με συνεργαζόμενη τάξη
- Ανάγνωση στην τάξη, σχολιασμός και συζήτηση
- Αντίτυπα για όλους τους μαθητές
- Έκθεση των βιβλίων στην τάξη και στη βιβλιοθήκη του σχολείου.

Αξιοποίηση μικρών βιβλίων

- Πολλές δυνατότητες
- Όχι μόνο σε συνδυασμό με ελεύθερο κείμενο
- Σε οποιοδήποτε μάθημα (π.χ. μικρές εργασίες στην Ιστορία με εικόνες – ένα εφαρμοσμένο παράδειγμα: «Ο Βυζαντινός άνθρωπος»)
- Επίσης:
- Για γνωριμία με τους μαθητές στην αρχή της χρονιάς (γράφουν για τον εαυτό τους)
- κλπ.

Η γυναίκα μου είναι η Ευγενία. Ο γάμος μας έγινε με μεγάλο γάμμο γλέντι και αμοιούσαμε όλα τα αινια. Έχινε αρραβιώτα, υπογραφή συμβολαίου, πήρα μεγάλη προίκα, αλλά έδωσα και πολλά δώρα.

Η μητέρα μου η Θεοδώρα είναι μια ευγενική γυναίκα, η οποία ασχολείται με την ομορφότερη ζωή και με την κατασκευή υφαντικών και υφαντικών. Πάντα περιποιείται τον εαυτό της, είναι καθαροψυχή, με πολύχρωμα γορέματα ζωσμένα με χάρη στη φέση της και πάντα σεωριασμένη.

Έχω και ένα αγόρι τον Νικηφόρο του Θεόφιλου Κομνηνό ο οποίος πάει στο 2^ο κύκλο σπουδών με τον γραμματικό. Σε αυτό το σχολείο πληρώνουμε διδάκτρα και μαθαίνει Αριθμητική, Γεωμετρία, Ανάγνωστο Γραφή, Γραμματική, Αστρονομία, Ρητορική, Φιλοσοφία και Μουσική. Είναι πολύ αυστηρά οι τιμωρίες είναι συνηθισμένο γεγονός. Το ραβδί και η βέργα είναι απαραίτητα μέσα διδασκαλίας. Θάθελα να συνεχίσει το παιδί τις σπουδές του, όπως έκανα κι εγώ Πανδιδακτήριο Πανεπιστήμιο της Κωνσταντινούπολης, όπου σπούδασα Φιλοσοφία και Αστρονομία. Η συμβουλή που μου έμεινε απ' τις σπουδές είναι ότι «για να μάθεις, πρέπει να ρωτάς». Τελικά έγινα αστρονόμος.

Μαζί με την οικογένειά μου ζούμε στην Πόλη κι είμαστε ευκατάστατοι. Το σπίτι μου έχει μια υπέροχη αίθουσα υποδοχής και στο ισόγειο υπάρχει δωμάτιο με ελάμι, μαγιάνα, ηθυσασιό, λουτρό και εικονοστάσι. Καθώς περπατώ σπείρω τον επόμενο όραγο, όπου υπάρχουν τα υπόθαλα δωμάτια.

Αγαπώ τη μόδα και ιδιαίτερα τα κοσμήματα. Τα ροζα μου είναι χρυσά και μαρμαίρι με πολλές περυσίες και δευτερεύουσες για το χεϊκίμα και ανακατάστατα παπούτσια το καθουαίρι. Από τα κοσμήματα, μου αρέσουν τα διακοσμητικά με χρυσό, σελήνη και μαρμαίρι, διακοσμητικά με ένθετες πολύχρωμες πέτρες. Αλλά και βραχιόλια, πόρτες και ο χρυσός σαφές. Πάντα ζευγίζω και κόβω τα μαλλιά μου

Να, ηχηραίνω στον Ιππόδρομο, όπου παρακολουθώ διαεικδηλώσεις, όπως θρησκευτικές, δημόσιες τελετές, θεαματικές παραστάσεις και διάφορα λαϊκά προγράμματα.

Η μένη μου εκδήλωση είναι οι κίριες, όπου μεταμφιεσμένοι και κάνουν παρέλαση στους δρόμους. Πάντα συμμετέχω στις κίριες καθώς μου αρέσει η διασάση!

Η ζωή μου έχω πολλά διασκεδάσματα να μπορέσω κάποτε να αγοράσω ένα άλογο να ασπλησώ με την τσάμη

της μουσικής!
Ο ΙΠΠΟΔΡΟΜΟΣ

Το ξεφύλλισμα ενός μικρού βιβλίου

FABRIQUER UN PETIT LIVRE

Pour diffuser plus largement vos petits livres, n'hésitez pas à les proposer en téléchargement sur le site des Éditions Célestines !

Textes et illustrations :
Bruce Demaugé-Bost

Les Éditions Célestines
(Association loi 1901 à but non lucratif)
1 rue Robert Desnos
69120 Vaulx-en-Velin
☎ 04 78 80 14 74
<http://petitslivres.free.fr>

Footballeur.

Quand je serai grand, je serai...

Pompier.

Quand je serai grand, je serai...

Footballeur.

Quand je serai grand, je serai...

Cuisinière.

Quand je serai grande, je serai...

Quand je serai grand, je serai...

Quand je serai grand...

Quand je serai grand, je serai...

Fleuriste

Couturière.

Quand je serai grande, je serai...

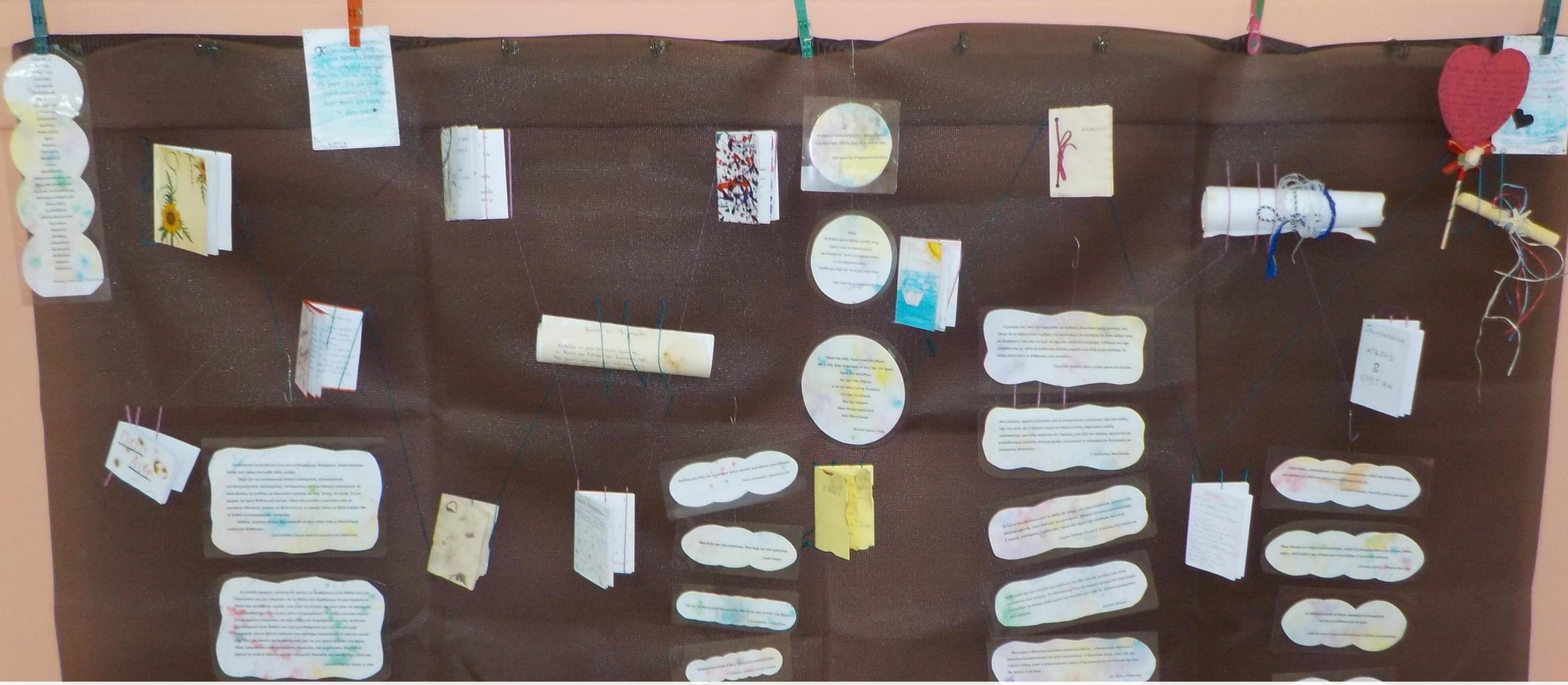
Σε πολλαπλά αντίτυπα

Εφημερίδα τοίχου

- Ανάρτηση
- Ατομική ανάγνωση
- Ατομικά (γραπτά) σχόλια

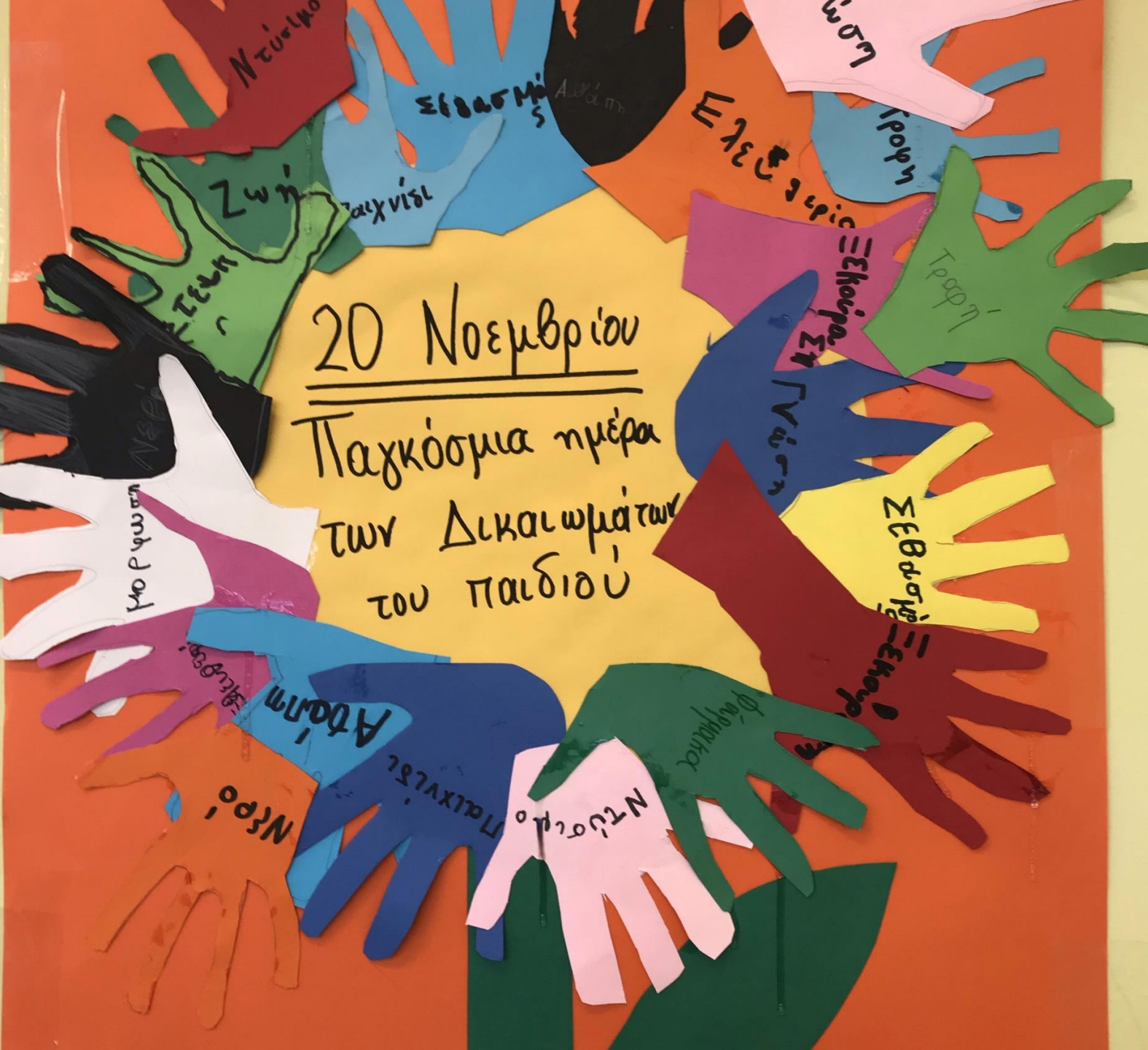

Ανάρτηση σε δίχτυ

Εργαστήριο ελεύθερου κειμένου Δίκτυο Φρενέ

Σας ευχαριστώ!